

DüŖe Çađrı

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Romanlar, Sözlür

написано kitapcy | 24 января, 2025

DüŖe Çađrı DÜŖE ÇAĐRI

Severim gerçekçi edebiyatı. Bu yaşa değin en çok onun ürünlerini, o yolda yazılmış hikayeleri, romanları, hep o çığırı öven denemeleri, eleŖtirmeleri okudum. Bir hikayede, bir romanda anlatılanların, gerçekte olanlara benzememesi, çok kimseler gibi benim için de büyük bir suçtur. Peri masallarından, dev masallarından çocukluğumda bile pek hoşlanmadım. Olmayacak şeyler, benzerleri görölmeyecek insanlar anlatan hikayeler arasında beğendiklerim yoktur demeyeceğim, ama onlarda da gerçeği aradım: “Bütün bunlar gene bir doğruyu söylüyor, ancak yazar gerçeği bir düŖle örtmüş, kaldırsın o örtüyü, arasından bakın, gerçeğin ta kendisini, cıvılcıplak doğruyu bulursunuz” diye düşünürüm.

Bunun içindir ki bugünkü yazarlarımızın çoğunun gerçekçiliğe özenmelerine göneniyorum. Bize hayatı anlatıyor, her gün gördüğümüz insanları tanıtıyorlar, okurlara çevrelerindeki insanların de kendileri gibi düşünen, duyan, dertler çeken birer varlık olduğunu sezdiriyorlar. İnsanoğlu, çoğu bencildir, yalnız kendisiyle ilgilenir, kendi kendisiyle uğraşır da başkalarının gerçekliğini kavrayamaz. Benliđimiz içine kapanır kalırız. Bu kabuğu dışarıya değinmemize, yani temas etmemize bırakmayan bu benlik kabuğunu ancak edebiyat, gerçekçi edebiyat kırabilir. Hani şiir okumayı, hikaye okumayı boş bir iş sayıp da kendilerine yakıştıramayan kimseler vardır, siz onlar arasında başkalarını anlayan, başkalarının dertlerine, kaygılarına ortak olan birini gördünüz mü hiç?... Onu ancak edebiyat aşılır. Batılıların edebiyata “humanites” yani “insanlıklar”, kişiye insanlığı, insanca duyguları, düşünceleri aşıl原因an bilgiler ne denli gerçekçi olursa bu ödevini o denli iyi başarır.

Evet, severim gerçekçi edebiyatı, gerçekçi sanatı, bütün çığırlar arasında onun en üstün olduğuna inanırım. Ama

düşünüyorum da: “bizi alıp düşler acununa götüren bir edebiyat da gerekli değil mi?” diyorum. Bu günün birçok yazarları sanatın toplumsal görevi üzerinde türlü türlü sözler söylüyorlar. Okurları düşler acununa alıp götürmek de edebiyatın toplumdaki görevlerinden biri değil midir? Biz gerçek içinde yaşıyoruz, duvarlarını yıkıp aşamadığımız bir gerçek içinde. Onun da güzellikleri var elbette ama pek alıştığımız için göremiyoruz, tadamıyoruz o güzellikleri. Edebiyat, sanat bize o güzellikleri sezdirsin. Madame Rachilde’in (Madam Raşild) “Güneş satıcısı”nı “Le Vendeur du Soleil” (Lö Vandör dü Soley) bir türlü unutamam, çok anlattım onu okurlarıma, bir kez daha anlatayım:

Paris’in bir köprüsü üzerinde bir satıcı, bağıırıyor, dil döküyor, sattığı nesnenin eşsiz güzelliklerini anlatıyor. Başına toplananlar merakla bekliyorlar: nedir acaba o adamın sattığı? En sonunda söylüyor: “Size güneş, her gün gözlerinizin önünde duran, ama sizin bakmadığınız, güzelliğini göremediğiniz güneşi satıyorum. Bakın; bakın! Sizin bütün hülyalarınızdan güzel değil mi?” Dinleyenlerin çoğu omuzlarını silkip gidiyor, ancak bir iki kişi: “Sahi! Ne de güzelmiş!” diyorlar.

Şairin, hikayecinin o adama benzemeleri gerektir: Bize gözümüzün önünde duran, ama alışık olduğumuz için artık farkedemediğimiz güzelliklerini anlatmaları, sezdirmeleri gerekir. Hayatın yalnız iyi yanlarını söylesinler demek mi istiyorum? Hayır. Acıları, kötülükleri, çirkinlikleri söyleyerek de o işi başarabilirler, okurlara yaşamının güzel bir şey olduğunu sezdirirler de acılar, kötülükler, çirkinlikler karşısında irkilmenin kutluluğunu, o yürekler paralayan mutluluğu duyururlar. Bütün o acıları, kötülükleri, çirkinlikleri kaldırmaya özendirirler de insan olmanın onurunu duyururlar onlara.

Yapsınlar bunu şairlerimiz, hikayecilerimiz, bunu yapmak için de gerçekçi olsunlar. Peki, ama yalnız bu yeryüzünün, yaşamının güzelliğini göremeyenlere, sezemeyenlere midir sanatın yararlığı? Güneşi satan adam muradına erdi, hepimize güneşin güzelliğini anlattı, bizi hayatın biteviyeliğinden

(monotonluğundan) kurtarabilir mi?... Bugün düne benziyor, yarın bugüne benzeyecek. Çeşit çeşit güzellikler var yöremizde, güneş doğuyor, batıyor, yıldızlar parlıyor, karanlık, soğuk, kasırgalı gecelerin bir de bir tadı var, çiçekler açıldı, yarın solacak, hepsi ayrı bir duygu veriyor kişiye... İyi, hepsi iyi ama hep biteviyelik içinde geçen bu güzellikler bıktırıyor, biteviye olduğu için çirkinleşiyor. Biz o biteviyelikten kurtulamayacağımızı anlıyoruz da bir perişanlık duyuyoruz içimizde. Yalnız yaşlılar mı kapılıyor bu melale?... Bu üzüntüden bizi yalnız hülya kurtarabilir. Ama, hülyalar kurmak her kişinin elinden gelir mi sanırsınız? Gerçeğin güzelliklerini sezmek her kişiye vergi değildir de gerçekten silkinip kendine daha gönlünce bir acun kurmak her kişiye vergi midir? İyi bir dinleyin kendinizi: Hülyalarınız da günleriniz gibi, hep birbirine benzemiyor mu? Çevrenizdeki gerçeğin biteviyeliğinden kurtulamadığınız gibi, hülyalarınızın da biteviyeliğinden kurtulamıyorsunuz, onlar da sizin için, gerçek sahibi, birer duvar olmuyor mu? Size yeni yeni hülyalar kurabilmeniz için yardım edilmesini istemez misiniz?. Toplumda edebiyatın, sanatın böyle bir görevi de vardır. Gerçekçi sanat... Doğru, en üstünü belki o. Ama ötekinin, bizi olmayacak şeyler acununa, düşler acununa sürükleyip götüren, yalanlar söyleyen, masallar anlatan sanatın gerekliliğini de unutmayalım. Bizi, biteviyelik içinde sürüp giden hayattan silkindiğimiz sanısı vererek avutan edebiyatı da büsbütün küçümsemeyelim. Hülyaya çağırıyorum sizi, o acunda ne güzel şeyler var. Ama ben bir şair, bir hikayeci değilim ki size onları anlatabileyim.

Fransız düşünürlerinden Jules Soury'yi (Jül Suri) bir gün yolda görmüşler; "Bütün masalları çürüttüm, yıktım. Masalsız kaldım... Bana masal verin, masal verin bana, masalsız yaşayamıyorum!" diye bağıırıyor. Çıldırıldı demişler onun için, belki de çılgınlıktan o gün kurtulmuştur.

Nurullah ATAÇ. Edebi makalalar